

Aktyvumo skatinimo būdai šeimoje ir darželyje, plėtojant ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinę raišką

«Ways to Promote Activity in the Family and Kindergarten by Development of Pre-School Age Children's Musical Expression»

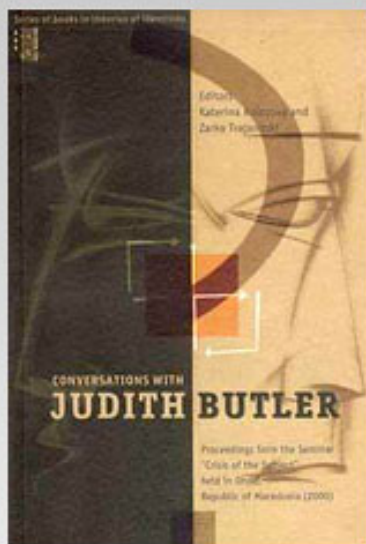
by Marija Jonilienė

Source:

Pedagogy Studies (Pedagogika), issue: 76 / 2005, pages: 123-127, on www.ceeol.com.

The following ad supports maintaining our C.E.E.O.L. service

eBooks on Central, East and Southeast Europe

Conversations with Judith Butler.

Proceedings from the Seminar
“Crisis of the Subject” held in Ohrid,
Republic of Macedonia – 2000

By **Katerina Kolozova, Judith Butler,
Zarko Trajanoski**

Euro-Balkan Press, Skopje, 2007
(in English)

The book contains the discussions and three of the papers (by Judith Butler, Katerina Kolozova, and Zarko Trajanoski) that were presented at the Seminar “Crisis of the Subject”.

more on:

www.dibido.eu

Marija Jonilienė

AKTYVUMO SKATINIMO BŪDAI ŠEIMOJE IR DARŽELYJE, PLĖTOJANT IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ MUZIKINĘ RAIŠKĄ

Anotacija. Straipsnyje aptariama edukologų bei psichologų darbuose analizuojama asmenybės muzikinė raiška. Atskleisti aktyvumo skatinimo būdai šeimoje ir darželyje, plėtojant ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinę raišką. Kartu pateikiami tyrimų duomenys, rodantys, kad šeimoje ir darželyje aktyvumo skatinimo būdai, kurie padeda lavinti vaikų muzikinę raišką, gebėjimą perimti tėvų ir pedagogų dvasines vertybes, yra labai įvairūs, tačiau vieni veiksmingesni šeimoje, kiti – darželyje.

Raktažodžiai: ikimokyklinis ugdymas, šeima, muzikinė raiška, asmenybės aktyvumo skatinimo būdai.

Temos aktualumas. Asmenybės raiška, kūrybiškumas, gebėjimas aktyviai veikti – aktuali šių dienų problema [9, p. 157], nes tik gebantis save išreikšti, kūrybiškas žmogus gali kurti ir plėtoti tautos kultūrą, prisitaikyti prie vis naujų gyvenimo ir darbo sąlygų. Pedagoginės minties šaltiniai, Lietuvos švietimo reformos dokumentai akcentuoja, kad sudėtingame ir nuolat kintančiame pasaulyje asmenybė turi spręsti ir kritiškai vertinti įvairias problemas, gebėti suprasti dabarties visuomenei būdingus pokyčius ir aktyviai veikti. Orientuojamasi į žmogų, kuris, gyvendamas nuolat kintančiomis gyvenimo sąlygomis, gebėtų keisti pats save ir modeliuoti aplinką. Tai gi pabrėžiama išskirtinė asmens raiškos, aktyvumo, veiklos reikšmė. Ši nuostata ypač aktuali ikimokyklinio amžiaus vaikų meniniam ugdymui, kurio vienas iš uždavinių „auginti savimi pasitikintį, visapusiškai aktyvų vaiką: lakios vaizduotės, jautrų, mąstantį, save išreiškiantį, kuriantį, atliepiantį ir gerbiantį savo bei kitų kūrybą“ [2, p. 47]. Muzikinei kultūrai kurti reikia talentingų, ryškių individualybių, gebančių tautos kultūrą pakelti į naujas aukštumas, todėl jau ikimokykliniame amžiuje siekiama sudaryti kuo palankiausias sąlygas perimti tautos dvasinės kultūros pagrindus, skatinti vaikų muzikinę raišką, aktyvumą, iniciatyvumą, savarankiškumą, veiklumą. Tai įmanoma pasiekti tik bendromis tėvų ir pedagogų pastangomis. Tikslui pasiekti ieškoma tokių aktyvumo skatinimo būdų, kurie padėtų vaikui išreikšti save muzikuojant. Ikimokyklinio amžiaus vaikų aktyvumo skatinimo būdai šeimoje ir darželyje, plėtojant jų muzikinę raišką, nėra nagrinėta **problema**, todėl **aktualu** ją tyrinėti.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti aktyvumo skatinimo būdus šeimoje ir darželyje, plėtojant 4–6-erių metų vaikų muzikinę raišką.

Tyrimo uždaviniai: 1) aptarti edukologų, psichologų požiūrį į aktyvaus vaiko ugdymą ir asmens muzikinę raišką; 2) iširti aktyvumo skatinimo būdus, taikomus plėtojant vaikų muzikinę raišką, šeimoje ir darželyje.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, anketinė tėvų ir pedagogų apklausa, matematinės statistikos bei kokybinės tyrimo duomenų analizės metodai.

Tyrimo metodika. Atliktas konstatuojamasis tyrimas, kuriame dalyvavo 176 ikimokyklinių įstaigų pedagogės ir 420 tėvų, ugdančių ikimokyklinio amžiaus vaikus. Tėvams ir pedagogams buvo pateiktos anketos, kuriomis siekta išsiaiškinti, kokiais būdais formuojamas vaikų aktyvumas, siekiant plėtoti jų muzikinę raišką. Anketų tėvams ir pedagogams klausimai skirti šiems vaiko aktyvumo skatinimo būdams iširti: 1) savarankiškas vaiko domėjimasis muzika ir etnomuzika namuose ir darželyje; 2) gyvos muzikos klausymasis kartu su šeima, giminėmis ir darželyje; 3) tėvų ir pedagogų etnomuzikai rodomo pavyzdžio perėmimas; 4) tėvų ir pedagogų pokalbiai su vaiku apie muziką ir etnomuziką; 5) vaiko muzikinės raiškos skatinimas šeimoje ir darželyje; 6) tikslingas vaiko muzikinių pradmenų ugdymas.

Edukologų, psichologų požiūris į aktyvaus vaiko ugdymą ir asmens muzikinę raišką. Aktyvaus vaiko ugdymo modelio ištakos ženkliai atsispindi „naujojo ugdymo“ mokykloje, kurioje buvo siekiama ugdyti vaiko saviraišką, mąstymo kūrybiškumą, aktyvumą. Dž. Diuji, M. Montessori, R. Štaineris, A. Ferjeras, O. Decroly, F. Frėbelis ir kt. pasisakė už vaiko gebėjimų, polinkių, interesų, aktyvios saviraiškos skatinimą. Antai M. Montessori teigė, kad asmenybės vystymosi pagrindas – „vaiko laisvė spontaniškoje saviraiškoje“ [8, p. 23], jo vidinis aktyvumas. F. Frėbelio teigimu, pasiryžimas veikti atskleidžia žmogaus esmę, todėl ugdymas turi prasidėti nuo vaiko aktyvumo, jo veiklumo skatinimo. O. Decroly sakė, kad mokykloje vaikas skatinamas dirbti, pamėgti grožį ne varžant jo „veiklumą, ne per jo pasyvumą ir paklusnumą“ [5, p. 38], o įvairiais būdais skatinant jį spręsti problemas, kaupti informaciją, vertinti, interpretuoti ir išreikšti save. Lietuvos edukologai J. Laužikas, M. Pečkauskaitė, A. Šerkšnas, S. Šalkauskis, Vydūnas ir kt. taip pat pasisakė už vaiko saviraiškos, jo aktyvumo, savarankiško kūrybinio mąstymo ugdymą, skatino aktyvinti patį ugdymo procesą, siekti abipusės pedago-

go ir vaiko pagarbos, pasitikėjimo, nuoširdumo ir atvirumo vienas kitam, nes asmens raiška įmanoma tik tada, „kai žmonės yra imlūs, spontaniški, reiškiantys jausmus, nuoširdūs, laimingi ir nejaučia baimės“ [3, p. 385]. Asmenybės raiškos, kūrybiškumo, aktyvumo, savarankiškumo, iniciatyvumo ugdymo idėjos atsispindi M. Lukšienės, L. Jovaišos, E. Martišauskienės, G. Butkienės, A. Kepalaitės ir kt. darbuose.

Psichologai akcentuoja, kad asmenybė tobulėja, vystosi tik aktyviai veikdama. Pasak humanistinės psichologijos atstovų A. Maslow, C. Rogerso, mokslo ir technikos laimėjimai, nuolat kintanti informacija skatina asmenybę tapti aktyvia, atvira, gebančia realizuoti savąsias galias, todėl siekiama sudaryti tokias ugdymo sąlygas, kurios garantuotų asmenybės tapumą, „skatintų individo unikalumą, mokyti jį savimokos, asmeninės iniciatyvos“ [14, p. 239].

Didelis dėmesys asmens muzikinei raiškai, kaip šiuolaikinio ugdymo bruožui, aktyvumui, kūrybiškumui skiriamas ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinio ugdymo programoje „Vėrinėlis“, kurios tikslas ugdyti aktyvią, kū-

rybišką asmenybę, tenkinant jos saviraiškos poreikius ir taikant įvairias muzikavimo rūšis. Vaikų muzikinės raiškos, aktyvaus muzikavimo idėjas savo muzikinio ugdymo koncepcijose išdėstė C. Orfas, E. Ž. Dalkrozas, Z. Kodaly, S. Suzuki, E. Gordonas, N. Vetluginas. Lietuvos muzikos pedagogai A. Piličiauskas (1972), A. Katiniene (1998), Z. Rinkevičius (1998), L. Navickienė (2000), R. Girdzijauskienė (2004) ir kt. savo darbuose skatina deramą vietą skirti vaikų muzikinei raiškai, kūrybiškumui ugdyti, tačiau stokojama darbų, atskleidžiančių, kokiais būdais skatinama ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinė raiška šeimoje ir darželyje.

Aktyvumo skatinimo būdai šeimoje ir darželyje, plėtojant vaikų muzikinę raišką. Vaikų aktyvumo skatinimo būdai šeimoje ir darželyje, plėtojant jų muzikinę raišką, atskleisti analizuojant tėvų ir pedagogų anketinės apklausos duomenis.

Vienas iš vaikų aktyvumo skatinimo būdų – *savarankiškas vaiko domėjimasis muzika ir etnomuzika namuose ir darželyje*. Tėvų anketinės apklausos tyrimo duomenis pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė

Savarankiškas vaiko domėjimasis muzika ir etnomuzika šeimoje

Vaiko domėjimasis muzika ir etnomuzika prašant:	n = 420	%
Padainuoti liaudies dainų	150	35,7
Ką nors pagroti	79	18,8
Paklaustyti mėgstamos muzikos	352	83,8
Nesidomi	20	4,8

Remiantis tėvų anketinės apklausos duomenimis, beveik visi vaikai (95,2 proc.) savarankiškai domisi muzika ir etnomuzika. Etnomuzika aktyviai domisi 35,7 proc. vaikų, (prašo savo tėvų padainuoti liaudies dainų). Tai rodo, kad etnomuzika patinka tiems vaikams, kurių tėvai domisi šiuo muzikos žanru. Spontaniškas domėjimasis etnomuzika, parodyta iniciatyva, atskleidžia vaiko poreikį etnomuzikai, skatina vaiko muzikinę raišką, kūrybiškumą. Teigiama, kad „spontaniška veikla, priešingai reaktyviai elgsenai, sudaro kūrybiškumo pagrindą“ [1, p. 35]. Tyrimo duomenų analizė suteikia galimybę teigti, kad didžioji dalis vaikų (83,8 proc.) mėgsta klausytis lengvosios, populiariosios muzikos, kurios dažniausiai klauso ir jų tėvai. Tėvai, kurie moka groti, kurių namuose muzikuojama, atsakė, kad ir jų vaikai prašo ką nors pagroti (18,8 proc.). Vadinasi, tėvų požiūrį į vieną ar kitą muzikos žanrą, nuostatas, pomėgius, vertybių sistemą perima ir jų vaikai.

1. *Savarankiškas domėjimasis muzika ir etnomuzika darželyje* ypač išryškėja vaikų individualios veiklos metu muzikos kampelyje, laisvalaikiu, žaidžiant su kitais vai-

kais. Auklėtojų teigimu, vaikiškas liaudies dainėles, paukščių balsų pamėgdžiojimus dainuoja, rečituoja, žaidžia liaudiškus žaidimus, eina ratelius 71 proc. jų grupių vaikų. Etnomuzika, kuri yra sinkretiška, nesudėtinga, lengva atlikti, žaidžiant ar individualios veiklos metu, patenkina vaikų saviraiškos poreikius, skatina aktyvumą. Apie trečdalis vaikų (29 proc.) nerodo savarankiško domėjimosi muzika ir etnomuzika bei aktyviai nemuzikuoja.

2. *Gyvos muzikos klausymasis* kartu su *šeima, giminėmis ir darželyje* – kitas vaiko aktyvumo skatinimo būdas. Gyvos muzikos klausymasis namuose šiais laikais vaikui yra didelė prabanga, bet tokia pat būtina kaip maistas, oras, vanduo. Autentiškas muzikos atlikimas suvirpina pačius jautriausius žmogaus sielos kampelius, tuo labiau vaiko, kuris yra be galo emocionalus. Gyvas artimųjų grojimas koku nors instrumentu turi ir tam tikros įtaigos elementų, todėl stipriau nei muzikos įrašai veikia klausantįjį. Šiuolaikinė muzika, klausoma iš įrašų, tapo tokia populiari, kad kėsina išstumti autentišką muzikavimą, buvusį gana populiarių ankstesnės kartos gyvenime. Tyrimo duomenys rodo, kad galimybę klausytis gyvo ma-

mos grojimo turi 13,3 proc. vaikų, tėvo – 12,1 proc., senelių – 14,8 proc., giminaičių – 39 proc. Tai sudaro 63,6 proc. šeimų. Tėvų teigimu, šeimų, kur niekada gyvai negrojama, yra 36,4 proc. Vaikui didelį įspūdį daro tai, kad groja jam artimas ir mylimas žmogus, todėl jis susižavi, nori groti pats ir aktyviai siekia šios veiklos.

Darželyje gyvos muzikos gali klausytis visi vaikai (100 proc.) muzikos valandėlių, popiečių, pramogų, švenčių, vakaronių metu. Be to, dabar tapo labai populiariu ir prieinama kviestiti į darželius įvairius muzikos atlikėjus,

nedidelius muzikos ansamblius, kurių dėka vaikai gali susipažinti su autentiškais muzikos instrumentais, išgirsti jais atliekamus muzikos kūrinius ir taip turtinti savo dvasinį pasaulį. Neretai „gyvos muzikos“ koncertai palieka vaikams neišdildomą įspūdį, padidina jų norą mokytis muzikos, ja domėtis ar vėliau net pasirinkti muzikanto profesiją.

3. *Tėvų ir pedagogų etnomuzikai rodomo dėmesio pavyzdžio perėmimas* – dar vienas vaiko aktyvinimo būdų. Tėvų apklausos duomenys pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė

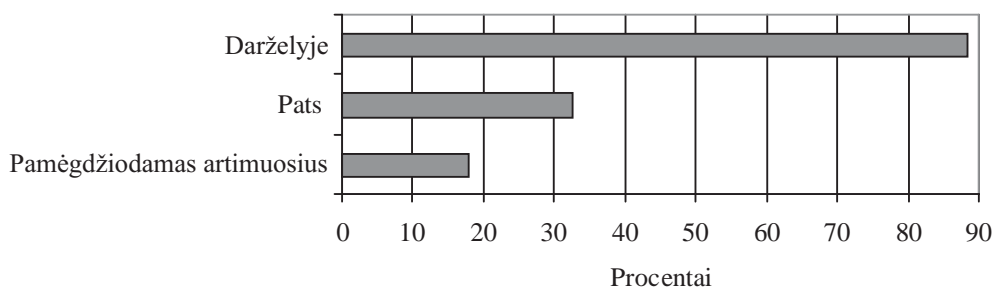
**Dažniausiai tėvų ir vaikų klausoma muzika
(duomenys pateikti pagal respondentų atsakymų pasirinkimo skaičių)**

Tėvų klausoma muzika	%	Vaikų klausoma muzika	%
Klasikinė	42,6	Klasikinė	14,5
Liaudies	38	Liaudies	32,6
Pramoginė	43,2	Muzika vaikams, pramoginė	83,1
Kita	20	Kita	17,4

Lyginamoji tyrimo duomenų analizė rodo, kad etnomuzikos namuose ir darbe klausosi 38 proc. tėvų. Jiems patinka folklorinių ansamblių atliekamos liaudies dainos, romansai, grojama muzika. Vaikai (32,6 proc.), girdėdami tėvus klausant liaudies muzikos, dainuojant liaudies dainas, seka jų pavyzdžiu, pamėgdžioja, mokosi tų dainų, pamilsta ir dažnai patys jas kartoja. Ne kartą teko girdėti, kaip, atėję į darželį, vaikai dainuoja suaugusių dainuotas dainas savo draugams ir grupės auklėtojai. Vadinasi, tėvų elgesys skatina pagal jų pavyzdį veikti ir vaikus, turtina jų dvasinį pasaulį. Apie pusę tėvų (43,2 proc.) ir 83,1 proc. vaikų dažniausiai klausosi pramoginės muzikos. Reikia manyti, kad didelę įtaką tokiam vai-

kų pomėgiui turi ne tik tėvų bet ir pedagogų nuostatos. Nemaža dalis tėvų (42,6 proc.) dažnai klausosi ir klasikinės muzikos, tačiau vaikų, mėgstančių klausytis šios muzikos, tik 14,5 proc. Galima daryti prielaidą, kad tėvai, kol vaikas dar mažas, neįvertina vaiko gebėjimų perimti tėvų vertybes ir nesuteikia jam galimybės dažniau paklausyti klasikinės muzikos. Penktadalis tėvų (20 proc.) ir maždaug tiek vaikų (17,4 proc.) klauso kitokios muzikos: kompiuterinės, religinės ir pan.

Vaikai pavyzdį ima ir iš pedagogų, su kuriais darželyje praleidžia didžiąją dalį dienos. Tai rodo tyrimo duomenys, kurie pateikiami 1 pav.

1 pav. Vaiko muzikos mokymosi būdai

Iš pedagogų atsakymų aiškėja, kad muzikos vaikai mokosi darželyje (88,3 proc.), girdėdami ir bandydami pakartoti įvairias daineles, žaidimus, ratelius, kuriuos atlieka grupėje ir per muzikos užsiėmimus salėje. Ypač didelę įtaką vaikams daro tos auklėtojos, kurios kartu dainuoja, muzikuoja, moka su jais bendrauti, yra aktyvios,

visada geros nuotaikos, myli vaikus ir moka džiaugtis jų laimėjimais. Vaikai seka jų pavyzdžiu, dažnai jas pamėgdžioja. Kaip teigia L. Jovaiša, psichologinį pavyzdžio pamatą sudaro tai, kad vaikų ir net suaugusių žmonių „pasąmonė turi ypatybę identifikuoti save su kitais, perimti kitų mąstymo būdą, kalbėseną, elgseną“ [6, p. 202].

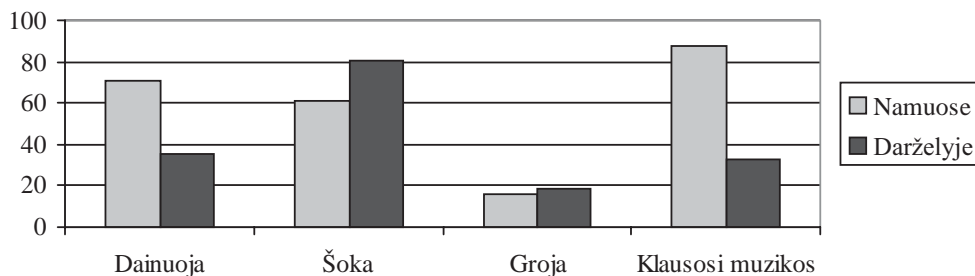
Vadinasi, veikiami identifikavimo poreikio, vaikai nesąmoningai imituoja, pamėgdžioja auklėtojos elgesį, veiklą, ji tampa etalonu, kuriuo norima sekti. Trečdalis respondentų (32,3 proc.) mano, kad vaikas mokosi pats, žaisdamas su muzikiniais žaislais, vaikiškais muzikos instrumentais. Dalis vaikų, auklėtojų nuomone, mėgdžioja gamtos garsus, artimuosius, jų muzikavimą (17,9 proc.) taip įgydami muzikinės patirties.

4. Vienas iš pačių prieinamiausių bendravimo su vaiku, jo aktyvumo skatinimo būdų yra *tėvų ir pedagogų pokalbiai su vaiku apie muziką ir etnomuziką*. Tyrimo duomenų analizė rodo, kad 52,4 proc. *tėvų pasikalba su vaikais apie muziką ir etnomuziką* taip skatindami vaiko aktyvumą, gebėjimą džiaugtis, mylėti, suprasti muziką ir aplinkinio pasaulio reiškinius. Tėvų anketinės apklausos tyrimų duomenys rodo, kad 4–6 m. vaikai jau geba vaikiškai argumentuodami (21 proc.) pasakyti, kodėl jiems patinka arba nepatinka muzika ar tiesiog pasakyti (31,4 proc.) savo nuomonę. Deja, apie pusė tėvų (47,6 proc.) pokalbių apie muziką su vaikais nelaiko svarbiais. Jie teigia, kad muzikos poveikį vaikui pastebi iš emocinės vai-

ko reakcijos (43,6 proc.), kitų nuomone, vaikai neparodo, kokia muzika jiems graži (4 proc.).

Pedagogų pokalbiai su vaikais apie muziką ir etnomuziką vyksta muzikinės veiklos metu, aiškinant muzikos kūrinio atlikimo ypatumus. Muzikos pedagogas, įtraukdamas vaikus į pokalbius apie muziką, aktyvina jų dalyvavimą muzikinėje veikloje. Apie muziką ir etnomuziką su vaikais pasikalba ir grupės auklėtoja, siekdama paskatinti juos aktyviau muzikuoti, perimti liaudiško dainavimo, muzikavimo tradicijas. Tyrimo duomenys rodo, kad su vaikais apie muziką kalba visos auklėtojos. Šie pokalbiai aktyvina vaikų domėjimąsi muzika ir etnomuzika, pagilina žinias, leidžia pedagogui geriau pažinti ugdytinių vidinį pasaulį: poreikius, vertybes, išgyvenimus, emocijas, jausmus. Kad tie jausmai ir emocijos plėtotųsi, jas „turi tiesiogiai skatinti tėvai ir kiti aplinkiniai žmonės. Ta paskata yra būtina.“ [11, p. 15]. Auklėtoja, gerai pažįstanti savo grupės vaikus, formuojanti jų poreikius, gali prisidėti prie jų muzikinės raiškos plėtotės.

5. *Vaiko muzikinės raiškos skatinimo namuose ir darželyje būdai* pažymėti tėvų ir pedagogų anketose (žr. 2 pav.).

2 pav. Vaiko muzikinė raiška namuose ir darželyje

Iš 2 pav. pateikiamų duomenų matyti, kad didelė dalis vaikų namuose ir darželyje dainuoja, šoka, klausosi muzikos, kai kurie groja. Tyrimo duomenys parodo, jog namuose dainuoja 70,5 proc., o darželyje – tik 35,2 proc. vaikų; namuose šoka – 61 proc., darželyje – 80,7 proc., namuose groja – 16 proc., darželyje – 18,8 proc., klausosi muzikos namuose – 87,6 proc., darželyje – tik 32,4 proc. vaikų. Matyti, kad namuose ypač ženklaus pasyvesnis muzikinės raiškos būdas – muzikos klausymasis (87,6 proc.), o darželyje – aktyvesnis: šokiai, rateiliai, žaidimai (80,7 proc.). Namuose vaikai aktyviau nei darželyje dainuoja (70,5 proc.) ir tai rodo, kad dalyvaudamas pasirinktoje veikloje, vaikas pats išbando, išmėgina, atranda, kuria, interpretuoja, įgauna veiklos įgūdžių. Tyrimo duomenys leidžia manyti, kad namie vaikų muzikinei raiškai sudaromos palankesnės sąlygos. Tėvų sudarytos sąlygos, pagalba susirandant tas sritis, kuriose vaikas galėtų sėkmingai veikti, jo sėkmės pripažinimas, skatina aktyvumą, pasitikėjimą savimi, laisvą muzikinę raišką. Deja, to negalima pasakyti apie darželio aplinką.

„Laisvės principo, kuris pasireiškia pasirenkant patalpą, medžiagas, priemones ir apskritai veiklą“ [1, p. 37], darželyje riboja vaiko muzikinę raišką, trukdo pajusti harmoniją su aplinka, sugebėjimą laisvai veikti, puoselėti vaiko saviraišką ir dvasios jėgas.

6. *Tikslingas vaiko muzikinių pradmenų ugdymas šeimoje ir darželyje*. Atlikus tėvų anketų analizę paaiškėjo, kad tikslingai vaikus moko muzikos tik labai maža dalis tėvų (9,8 proc.). Dažniausiai toks mokymas vyksta tose šeimose, kurių tėvai patys muzikuoja. Vaikai tikslingai mokomi muzikos, tikintis praturtinti jų asmenybę, perteikti muzikos vertybes, paskatinti dvasiškai tobulėti ar paruošti mokytis muzikos mokykloje. Tokių šeimų tėvai vaikus moko muzikos patys, kviečia į namus muzikos specialistą, veda vaikus į paruošiamąsias grupes prie muzikos mokyklų ir pan. Didžioji tiriamųjų dalis (90,2 proc.) teigia, kad muzikos pradmenis vaikas įgyja darželyje, dalyvaudamas muzikinėje veikloje.

Darželyje tikslingas vaiko muzikinių pradmenų ugdymas, kaip vienas iš vaikų aktyvumo skatinimo būdų,

plėtojant jų muzikinę raišką, vyksta muzikos užsiėmimų metu reguliariai du kartus per savaitę. Juos veda muzikos specialistas, dirbantis su visais darželį lankančiais vaikais. Grupės auklėtoja skatina vaikus muzikuoti bendros veiklos metu, individualiai – muzikos kampelyje, žaidžiant su muzikiniais žaislais ir vaikiškais muzikos instrumentais, laisvalaikiu. Tyrimo duomenys, kurie apskaičiuoti ne nuo respondentų, o nuo jų atsakymų pasirinkimo skaičiaus, rodo, kad grupės auklėtojos vaikus moko muzikos dainuodamos su jais liaudies daineles, paukščių balsų pamėgdžiojimus (80,7 proc.), žaisdamos liaudies žaidimus, ratelius (87,5 proc.), vaidindamos ir skaitydamos muzikines pasakas su dainuojamaisiais elementais ir be jų (94,9 proc.), klausydamos muzikos, grodamos vaikiškais muzikos instrumentais (79 proc.). Šie duomenys akivaizdžiai įtikina, kad darželio auklėtojos labai aktyviai dirba ugdant vaikų muzikinę raišką bendros ir individualios veiklos metu, skatinant jų dvasinių galių aktyvumą, tautinės savimonės pradmenis, padedant formuoti vertybiniam vaiko santykiui su etnomuzika.

Išvados

1. Literatūros šaltinių analizė parodė, kad muzikinė raiška, kūrybiškumas, aktyvumo, veiklumo skatinimas – vieni svarbiausių ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo bruožų, siekiant ugdyti asmenybę, gebančią keisti save ir aktyviai modeliuoti aplinką, perimti ir plėtoti muzikinę tautos kultūrą, kurti demokratinės visuomenės pagrindus.
2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinės raiškos plėtra priklauso nuo aktyvumo skatinimo būdų šeimoje ir darželyje. Vaiko aktyvumo skatinimo būdai, plėtojant jo muzikinę raišką labai įvairūs, tačiau vieni veiksmingesni šeimoje, kiti – darželyje. Dabartiniu metu Lietuvoje dažniausiai pasitaikantys vaiko aktyvinimo būdai *namuose* yra: savarankiškas vaiko domėjimasis muzika ir etnomuzika, vaiko muzikinės raiškos skati-

nimas; *darželyje dažniausiai* taikomi būdai – gyvos muzikos klausymasis, pedagogų etnomuzikai rodomo pavyzdžio perėmimas, pokalbiai su vaikais apie muziką ir etnomuziką, tikslingas vaiko muzikinių pradmenų ugdymas. *Rečiausiai šeimoje* taikomas tikslingas vaiko muzikinių pradmenų ugdymas.

Literatūra

1. Becker-Textor I. Kūrybiškumas vaikų darželyje. – Vilnius, 2001. – 119 p.
2. Bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos. – Vilnius, 2003, p. 47.
3. Gage N., Berliner D. Pedagoginė psichologija. – Vilnius, 1994, p. 385.
4. Girdzijauskienė R. Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas muzikine veikla. – Klaipėda, 2004. – 120 p.
5. Gučas A. Vaikų darželio pedagogika. – Kaunas, 1994. – 222 p.
6. Jovaiša L. Hodegetika: auklėjimo mokslas. – Vilnius, 1995. – 255 p.
7. Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. – Vilnius, 1998.
8. Montessori M. Pedagogijos metodas. – Kaunas, 1992, p. 23.
9. Morkūnienė J. Humanizmas. Filosofinės teorijos metmenys. – Vilnius, 1995. – 192 p.
10. Navickienė L. Emocinio imitavimo metodas muzikos pamokoje. – Vilnius, 2001.
11. Pikūnas J. Nuo asmenybės iki asmenybės. – Čikaga, 1990. – 172 p.
12. Piličiauskas A. Muzikavimas, ritmika, improvizavimas. – Vilnius, 1972. – 202 p.
13. Rinkevičius Z. Muzikos pedagogika. – Klaipėda, 1998. – 219 p.
14. Rogers C. Freedom to learn. – Columbus, 1969, p. 239.

Summary

Marija Jonilienė

WAYS TO PROMOTE ACTIVITY IN THE FAMILY AND KINDERGARTEN BY DEVELOPMENT OF PRE-SCHOOL AGE CHILDREN'S MUSICAL EXPRESSION

The article is an overview of musical expression of a personality reflected in works by education researchers and psychologists. The work discloses ways to promote activity in the family and kindergarten through development of pre-school age children's musical expression. Besides, the article includes a representation of research results indicating that there exists a great diversity of ways used for promoting children's activities and stimulating children's musical expression as well as the ability

to acquire spiritual values from parents and educators. Yet some of the ways are more efficient in the family; meanwhile, other ways are more compatible for application in a kindergarten.

Key words: pre-school education, family, musical expression, ways of promoting personality activities.

*Vilniaus pedagoginis universitetas
Vaikystės studijų katedra
Iteikta 2005 m. sausio mėn.*